

Referat fra andre møte i den norske referansegruppen i COME RES-prosjektet

Dato: 26.01.2022

Hege Fantoft Andreassen, Karina Standal, Stine Aakre (CICERO)

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No 953040. The sole responsibility for the content of this document lies with the COME RES project and does not necessarily reflect the opinion of the European Union.

www.com-res.eu

COME RES prosjektet

COME RES er et prosjekt støttet av Horisont 2020 som har som mål å øke kunnskapen som behøves for å fremme utviklingen og støtte implementeringen av rammeverk som legger til rette for etablering av lokale, fornybare energisamfunn. Prosjektet fokuserer på utvalgte regioner i Belgia, Italia, Latvia, Nederland, Norge, Polen, Portugal, Tyskland og Spania som har potensiale til å utvikle lokale energisamfunn og modellregioner som allerede har lang erfaring med lokale energisamfunn. COME RES fokuserer på flere ulike teknologier, som solceller, vind, vannkraft, batterilagring og integrerte løsninger. Prosjektet koordineres av Environmental Policy Research Centre (FFU), Freie Universität Berlin (FUB) med 16 Europeiske partnerorganisasjoner i konsortiet.

Den norske referansegruppen

Nasjonale referansegrupper er etablert i alle COME RES partnerlandene for å fasilitere uformelle arenaer for dialog knyttet til forskningsfunn og prosjektresultater samt kunnskapsutveksling og diskusjoner rundt muligheter og utfordringer for relevante stakeholders. Den norske referansegruppen er koordinert av CICERO Senter for klimaforskning i samarbeid med NVE Norges Vassdrag og Energidirektorat.

Agenda

Tid	Program
12:00	Velkommen og kort introduksjon / prosjektleder Karina Standal, seniorforsker ved CICERO Senter for klimaforskning
12:20	Presentasjon av COME RES studien på drivere og barrierer for fornybare energisamfunn i Norge / prosjektleder Karina Standal, forsker ved CICERO Senter for klimaforskning
12:40	Diskusjon og innspill til NVEs forslag til ny forskrift om kontroll av nettvirkosmhet og forskrift om kraftomsetning og netttjenester - Energi Norge / Jon Erling Fonnelløp - Solenergiklyngen / Ola Rostad - NBBL / Ketil Krogstad Åpen diskusjon
13:10	Kaffepause
13.20	Eksempler på løsninger og forretningsmodeller for fornybare energisamfunn/prosumenter i landbruks og offentlig sektor / ved Aksel Kverneland, daglig leder i Kverneland Energi
13:35	Drivere og barrierer for lokale energisamfunn med bio-energi / Erik Eid Hohle, daglig leder i ENERGIGÅRDEN AS
13:50	Diskusjon og spørsmål
14:10	Oppsummering / prosjektleder Karina Standal, seniorforsker ved CICERO Senter for klimaforskning
14:30	Møte avsluttes

Resultatet av møtet

Introduksjon

Møtet ble arrangert av CICERO i samarbeid med NVE som er partner i COME RES prosjektet. Det var registrert 33 påmeldte deltagere til møtet som fant sted på Zoom grunnet koronarestriksjoner. Kommunikasjonsrådgiver for COME RES, Hege F. Andreassen (CICERO) åpnet med å ønske nye medlemmer av referansegruppen velkommen, samt informere om målsetningene med selve prosjektet, om come-res.eu, nettsiden der alt av ressurser ligger tilgjengelig (forskningsrapporter, policybriefs, faktaark, referater osv.), samt prosjektets Twitter-konto.

Deretter overtok Karina Standal, prosjektleder for COME RES i Norge, og fortalte kort om gjennomførte COME RES studier og foreløpige funn fra **studien av drivere og barrierer for fornybare energisamfunn i Norge, Latvia og utvalgte regioner i Polen, Portugal og Spania**. Karina informerte også kort om neste planlagte tematiske workshop og policy lab i COME RES, som vil arrangeres høsten 2022. Tentativ tittel er «Fornybare energisamfunn – veien mot det grønne skiftet». Hun informerte også om at prosjektet etter hvert vil sende ut en spørreundersøkelse til deltakerne i referansegruppen og andre. Denne er nå under utvikling og antas å komme i april/mai.

Del 1: Presentasjon av COME RES studien på drivere og barrierer for fornybare energisamfunn i Norge

I det pågående studiet av **drivere og barrierer for fornybare energisamfunn i Norge** har prosjektdeltakerne i løpet av høsten 2021 gjennomført fokusgruppeintervjuer med tolv representanter fra sivilsamfunnsorganisasjoner, kommuner og bedrifter som er interessert i lokal energiproduksjon. Hovedfokus har vært på aktørenes rolle og motivasjon for lokal energiproduksjon, hvilke teknologier de er opptatt av, hvilke muligheter de ser fremover, hvordan de påvirker agendaen rundt lokal energiproduksjon, og hva de ser som de største barrierene. Når det gjelder motivasjoner og muligheter, vektla aktørene i Norge særlig det grønne skiftet, herunder visjoner, et ønske om å ta ansvar, og det å være pioner og gå foran og teste ut nye løsninger. Økonomisk lønnsomhet ble også nevnt av flere, både som en mulig driver og barriere. Mens høyere strømpriser og lavere teknologikostnader kan være en driver, ble manglende eksempler og gode forretningsmodeller nevnt som en mulig barriere. Mange av de vi har intervjuet har hatt et utgangspunkt som har startet med et engasjement rundt det grønne skiftet, men kompetanse og den lokale ildsjelen har

også vært en viktig driver, både i borettslag, i bedrifter og i kommunen. Mangel på kompetanse og en lokal leder som kan drive prosessen ble nevnt som en betydelig barriere i alle landene i studien. Aktørene som ble intervjuet fremhev betydningen av god informasjon. Tilgang til gode samarbeidspartnere ble også nevnt som nøkkelen for å lykkes med initiativer til lokal energiproduksjon.

En inkluderende omstilling og lokale løsninger ble fremhevet som en verdi i seg selv og som en motivasjon ut over det å bidra til det grønne skiftet blant flere av de intervjuede. Samtidig fremhevet flere av de intervjuede at det er både utfordrende og viktig å gjøre lokal energiproduksjon mer 'mainstream'. Det kan være vanskelig å forsvare bruk av tid og ressurser dersom lokal energiproduksjon forblir et nisjefenomen. Dette fordrer at det ligger til rette for lokal energiproduksjon for flere og at det er gode støtteordninger tilgjengelig

Flere av de intervjuede, særlig i Norge poengterte at dagens reguleringer utgjør en viktig barriere. Eksisterende reguleringer legger ikke i tilstrekkelig grad til rette for lokal energiproduksjon, særlig med hensyn til deling innad i lokale energisamfunn, samt begrensninger i størrelse på anlegg/produksjon som prosument. Det nye forslaget om endring av reguleringer fra NVE ble ansett som en forbedring, men likevel ikke nok for å virkelig skalere opp lokale energisamfunn. Blant innspillene fra med I tillegg ble forutsigbarhet, rammevilkår og arealplanlegging nevnt som mulige barrierer for investeringer i lokal energiproduksjon. I tillegg ble manglende aksept og interesse for fornybare energisamfunn samt sosio-økonomiske faktorer (inkl. investeringsevne) tatt opp. Oppsummert viser foreløpige funn fra studiet av barrierer og drivere at dagens fokus og foreslåtte endringer i rammevilkår ikke reflekterer betydningen fornybare energisamfunn har i det grønne skiftet. Vi finner også at flere aktører bruker mye tid på å sette lokal energiproduksjon på agendaen og formidle kunnskap og behov til beslutningstakere, nettverk og andre..

Presentasjonen av drivere og barrierer for fornybare energisamfunn ble etterfulgt av en spørsmåls- og diskusjonsrunde. Blant innspillene som ble gitt ble det påpekt at Norge har en lang historie med lokale energisamfunn som strekker seg fra Norge innførte vannkraft. Disse lokale energisamfunnene skiller seg litt ut fra definisjonene gitt i REDII. Et annet innspill som ble tatt opp var hva som skal til politisk for å fremme veksten av fremover fornybare energisamfunn i Norge. Dette ble delvis tatt opp i del 2 og 3 av møtet.

Del 2: Innspill til NVEs forslag til ny forskrift om kontroll av nettvirksomhet kraftomsetning og netjtjenester

Møtet fortsatte med tre innspill fra deltakerne i referansegruppen knyttet til **NVEs forslag til ny forskrift om kontroll av nettvirksomhet og forskrift om kraftomsetning og netjtjenester**.¹ Bidragene kom fra Energi Norge (Jon Erling Fonnéløp), Solenergiklyngen (Ola Rostad) og NBBL (Ketil Krogstad). **Jon Erling Fonnéløp** åpnet med å snakke om foreslåtte endringer i plusskundeordningen. Med forbehold om at endelig høringsutkast ikke er ute, pekte han på at ordningen er forbrukervennlig og gir muligheten til å dekke konfliktfrie arealer med solenergi. Fra et forbrukerperspektiv er det riktig å likestille boligselskap med eneboliger og enkeltkunder. Han kom også inn på noen betenkeligheter knyttet til forslaget, inkludert ekstrabyrden for nettselskapene og omfordeling av nettkostnader. Teknologinøytralitet og avgrensningen på 500 kW og eiendom (ikke bygg) er viktig. Deretter presenterte han kort synspunkter på de foreslåtte endringene i nettleie. Den nye nettleien vil kunne gi en mer rettferdig fordeling av nettet. **Ola Rostad** la vekt på det store potensialet til solkraft og bakkemonterte solkraftverk, og regulatoriske forhold som kan forhindre at dette potensialet bygges ut. Det er viktig å løse opp i disse barrierene for å øke kraftproduksjonen fra sol. Sol er en del av løsningen og teknologien er moden. Blant de viktigste regulatoriske barrierene for utbygging av solkraft som ble nevnt var muligheten og systemgrensen for deling av egenprodusert strøm, tapt lønnsomhet ved innføring av nye nett-tariffer, mengden solstrøm for innmating, og det varslede kravet om omsetningskonsesjon for anlegg som produserer mer enn 1 GWh. Til slutt understreket han viktigheten av gode planprosesser for utbygging av bakkemonterte solkraftverk. **Ketil Krogstad** delte sine tanker om solproduksjon fremover, samt forskrifter til nettleie og forskriftsforslag til ny forskrift om plusskundeordningen. Når det gjelder plusskundeordningen for borettslag og sameier, er NBBL positive til det foreliggende notatet. Grensen på 500 kW for produksjon er romslig i forhold til dagens grense på 100 kW. Den foreslåtte alternative modellen, med en grense på 500 kW deling, er å foretrekke. Dette vil gi en mer fleksibel opprigging av solcelleanlegg. Det ble pekt på at avgrensningen til eiendom kan slå ut noe tilfeldig, både positivt og negativt. Det må gis muligheter for å dele «på tvers» av eiendommer innenfor samme boligselskap. Når det gjelder nettleie så er NBBL positive til nettleie som gir en effektiv

¹ https://www.nve.no/media/12625/forslag-til-forskriftsendring-delning-av-produksjon-3666137_1_1.pdf

utnyttelse av nettet, men de er også opptatt av lønnsomheten til sol og ENØK og at nettleien skal være forståelig for kundene.

Innspillene ble etterfulgt av en diskusjons- og spørsmålsrunde. Blant innspillene som ble gitt av deltakerne ble det fremhevet at det er viktig med en god avgrensning (500kw og innen eiendom) i ordningen. Flere kommenterte at de var positive til forslaget, men at det også viser utfordringene som er i forhold til dagens krav om individuell avmåling av strøm. Det ble også spurt om tidsforløpet til forslaget og når man kunne forvente en høring. Tidligere har 2022 blitt indikert i revidert statsbudsjett. **Anton J. Eliston** fra NVE takket for innspill. Han kunne ikke per nå si noe mer om tidslinje for de foreslåtte endringene. Arbeidet med strømstøtte har gjort at NVE har mindre kapasitet enn ellers.

Del 3: Presentasjoner av brukerpartnere i referansegruppen

I del 3 av møtet bidro **Kverneland Energi ved daglig leder Aksel Kverneland** med et innlegg om løsninger og forretningsmodeller for fornybare energisamfunn/prosumenter i landbruks- og offentlig sektor. Kverneland Energi utvikler teknologi og leverer løsninger for fornybar energi innen offentlig sektor, land og havbruk, turisthytter og arktiske strøk. Aksel Kverneland delte blant annet sine erfaringer fra Sola flyplass, hvor de er i ferd med å sette opp et solcelleanlegg og hvor ideen er at man skal ha tilstrekkelig strøm til å forsyne elektriske innenriks flygninger. Energisystemet vil kunne bidra til å dekke eget kraftbehov, redusere utgifter til strøm, og redusere utslipp. Han presenterte også en konseptskisse for et fremtidig energisystem på flyplassen, som også inkluderer bl.a. vind, hydrogen, batteri og et smart energistyringssystem. Møtets siste innlegg kom fra **Energigården AS ved daglig leder Erik Eid Hohle**, som snakket om drivere og barrierer for lokale energisamfunn med bioenergi. Energigården ble stiftet i 1991 og har siden oppstarten vært pådriver for utvikling av bioenerginæringen nasjonalt og internasjonalt. Energigården er opptatt av at eksisterende løsninger og teknologi får lite fokus. Erik Eid Hohle fortalte om arbeidet med Hadeland som lokalt energisamfunn, og pekte på viktigheten av engasjementet blant kommunepolitikere for å få til samarbeidet om et lokalt energisamfunn. Samarbeid med andre lokale energisamfunn og deltakelse i internasjonale prosjekter har også vært av stor betydning. Hadelandregionen har som resultat opplevd en vekst i produksjonen og bruken av bioenergi.

Avslutning

Prosjektleder Karina Standal avsluttet møtet med en oppsummering og tanker om veien videre. Her ble det lagt vekt på at rammevilkår er viktige, men at kriser slik som strømprisene vintersesongen 2021/2022 kan være en katalysator for å få til en endring. Mye tyder på at det er stor interesse for strøm og desentraliserte løsninger i dag, men at det mangler engasjement fra politisk side når det kommer til å se potensial i lokale ressurser. De innbyggerdrevne energiløsningene må også på agendaen politisk. Høyere strømpriser og andre kriser kan bidra til å sette lokale energisamfunn på agendaen, men det fordrer at aktører går foran og viser de gode eksemplene som gjør at man ser potensiale og løsninger.

CONTACT

Karina Standal, karina.standal@cicero.oslo.no (prosjektleder)

Hege Fantoft Andreassen, hege.fantoft.andreassen@cicero.oslo.no (ansvarlig for referansegruppen)

COME RES Project

info@come-res.eu

www.come-res.eu

PARTNERS

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No 953040. The sole responsibility for the content of this document lies with the COME RES project and does not necessarily reflect the opinion of the European Union.